

azok magánjogi címből eredésén az ítéleti megállapítás nem változtat, eo ipso átfordulnak aranypengőre; mindenesetre áll ez az ügyletből eredőkre, viták képzelhetők a mástermészetű marasztalási összegekre nézve, ahol szintén a viták lehetőségét küszöbölné ki, ha az ítéleti tőke és kamatmarasztalás kifejezetten aranypengőre szólna. Viszont az ítéletben megállapított költség sem magánjogi jogcímből nem ered, jogügyletből még kevésbé. Nem kétséges, hogy az aranypengőrendeletek, melyek célja az *ex lege* valorizálás volt, ezt az eredményt nem akarták és nem kívánták épp a perköltségek követelést kivenni az általános szabály alól. Minthogy azonban a rendeletek kifejezőmódja nem szerencsés, helyes lenne, ha a perköltség megállapítása mindenkor aranypengőben történne. *Dr. Vági József.*

Hatályos-e a kereskedelemügyi miniszter felhívására utólag bemutatott kartelmegállapodás? Két nézet áll egymással szemközt.

Dr. Geszti Andor szerint a karteltörvény 1. §-ában körülírt megállapodásnak vagy határozatnak a törvényben megszabott bemutatási határidő eltelte után, felhívásra vagy önként való bemutatása nem változtat a megállapodás vagy határozat érvénytelenségén.¹⁾

Dr. Ranschburg Nándor: Karteljog című alapvető munkájában odakonkludál, hogy az elmulasztott bemutatásnak a miniszter felhívására vagy önként történő pótlása valóban *pótolja* az addig elmulasztott bemutatás hatályát és visszahatóan érvényessé teszi a megállapodást (l. Karteljog 54. old.)

A következőkben vizsgálni óhajtjuk, hogy a megállapodás vagy határozat hatályának szempontjából milyen következményekkel jár a megállapodásnak vagy határozatnak a 15 ill. 45 napi határidőn túl, miniszteri felhívásra történő bemutatása? (Nem kívánunk most azzal a kérdéssel foglalkozni, hogy mi történik, ha a határozatot vagy megállapodást — annak bírói határozattal való érvénytelenítése előtt — *önként* mutatják be. Dr. Ranschburg az ilyen bemutatásnak is visszaható érvényességet tulajdonít.)

Az 1931: XX. t.-c. 2. §. 4. bek.-e szerint, — ha elmulasztott a bemutatás — a miniszternek joga van a „bemutatás *teljesítésére*“ a mulasztó felet felhívni. A törvény szóhangzatából kitűnőleg, ha a kötelezett fél a miniszteri felhívásnak eleget tesz, úgy ő teljesítette a bemutatást. Ha a törvény az ilyen utólagos bemutatásnak más hatályt kívánt volna tulajdonítani, mint a rendes határidőben eszközölt bemutatásnak, úgy kétségkívül nem használta volna a „bemutatás“ és a „bemutatás teljesítése“ ki-

¹⁾ V. ö. Dr. Geszti Andor: A mulasztás a karteltörvényben c. cikkével. Megjelent: Jogtudományi Közöny 1932. év 47. szám.

fejezéseket. Mert bemutatás teljesítése nem egyéb mint a perfekt bemutatás annak összes következményeivel. Ha az utólagos bemutatást a törvény nem tekintené bemutatásnak, e szó speciális értelmében, úgy csupán a megállapodás betérjesztéséről, felmutatásáról stb. beszélhetne. Megegerősíti e felfogást az a körülmény is, hogy az utólagos bemutatást a törvény sehol nem tiltja.

A törvény 2. §. 4. bek.-e a miniszter a felet hiánypótlásra vagy *bemutatásra* felhívhatja, míg az 5381/1931. M. E. sz. rendeletnek²⁾ 9. §-a szerint *felhívja* a feleket a bemutatásra és a mulasztásuk igazolására. Tehát e rendelet a miniszter kötelességévé teszi, hogy a kartel vagy kartelszerű szerződéseket a felektől megszerezze. Ennek rációja a kartelrendészetben rejlik. A főcél az, hogy az állam lehetőleg az összes ilyen megállapodásokat pontosan ismerje, hogy szükség esetén könnyebben léphessen fel ellenük.

Annyira fontos ez a cél, hogy a bemutatási felhívásban — az idézett rendelet 9. §-a értelmében — a miniszter köteles a feleket még a mulasztásuk igazolására is felszólítani. Az intenció tehát, inkább elengedni a bírságot, csak legyen bemutatva a megállapodás.

Igaza van dr. Gesztinek abban, mikor megállapítja, hogy az igazolás sikere csupán a rendbíróság alkalmazhatását szünteti meg. De elképzelhető-e, hogy a törvény a büntető jellegű szankciók mellőzését megengedi, sőt a miniszter köteles a felet exkulpációra felhívni, ugyanakkor pedig a magánjogi szankciók minden esetben változatlanul fennmaradjanak? De ha az utólagos bemutatás nem konvalidálná e megállapodásokat vagy határozatokat, mi célja volna az állami főhatalomnak a magánjogilag abszolút semmis megállapodások bemutatásával.

Az 5381/1931. M. E. sz. rend. 11. §-a értelmében a m. kir. közgazdasági (kereskedelemügyi) miniszter a „szabályszerűen bemutatott” okiratot bemutatási záradékkal köteles ellátni. A miniszternek nincs joga, hogy a szerződés fennállása vagy fenn nem állása tekintetében döntsön, mert neki minden „bemutatott” és hiánypótlásra nem utasítható megállapodást záradékolnia és a Kartelkönyvbe bevezettetnie kell (id. rend. 11. és 23. §§.) Ha pedig valamely ok miatt — ami az előbb kifejtettek szerint csak materiális lehet — a szerződés hatálya tekintetében kíván döntést provokálni, úgy a kartelbíróshoz kell fordulnia.

A záradékolás és a Kartelkönyvbe való bevezetés pedig a bemutatásnak a betetőzése. Az 5381/1931. M. E. sz. rend. 11. §-a a bemutatás idejéről említést sem tesz, hanem csupán sza-

²⁾ A m. kir. minisztériumnak 5381/1931. M. E. sz. rendelete a gazdasági versenyt szabályozó megállapodásokról szóló 1931. XX. törvénycikkben megszabott bemutatás, bejelentés és nyilvántartás szabályainak megállapítása tárgyában.

bályszerűen bemutatott okiratról szól. „Szabályszerű” alatt pedig ebben a vonatkozásban mást nem érthetünk, mint azt, hogy a beadvány a megszabott mellékletekkel, szükséges adatokkal stb. van ellátva (id. rend. 10. §.) A 11. §. rendelkezéseinek külső elhelyezéséből is arra kell következtetni, hogy a „szabályszerű” csupán a 10. §-ban körülírt feltételekre vonatkozik. Ha nem így állna a dolog, — újra felvetődik a kérdés, — mi célja volna magánjogilag nemlétező megállapodásokat záradékolni és lajstromozni.

Altalános szerződésmagyarázó szabály a magyar magánjogban, hogy — kétség esetében — a szerződéseknek oly értelem tulajdonítandó, hogy azok megálljanak. E szabály analogiájára is meg kell állapítanunk, hogy a miniszteri felhívásra szabályszerűen bemutatott megállapodás vagy határozat érvényes.

Nem fogadhatjuk el ellenérvül dr. Gesztinek azt az okoskodását, hogy a mulasztás okozta érvénytelenségnek nemcsak hatálytalanító hatása van, hanem az egyszersmind jogot is teremt, amelyet az érdekelt fél igénybe vehet és érvényesíthet. Ettől a jortól pedig a fél, törvényes rendelkezés nélkül, meg nem fosztható. (L. id. cikket.) A megállapodásban vagy határozatban érdekelt fél a bemutatásra megszabott 15 nap elmulasztása után minden formalitás nélkül kiléphet és jogait érvényesítheti az 1931: XX. t.-c. 11. §-a értelmében, de a bemutatás elmulasztása miatt magánjogilag érvénytelen kartelben de facto bennmaradni és aztán a többi taggal szemben az érvénytelenség miatt jogokat érvényesíteni nem lehet. Ilyen esetben is érvényesülnie kell a volenti non fit iniuria elvének. Különbözően pedig ne felejtjük el, hogy ez az érdekelt maga is köteles lett volna a megállapodást vagy határozatot kellő időben bemutatni (1931: XX. t.-c. 2. §. ut. bek.)

Ellenkező álláspontot foglal el a kartelbíróság P. IV. 5261/1932. sz. ítélete. E perben a m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság egy választott bírósági ítélet érvénytelenítése iránt indított keresetet, amely választott bírósági kikötést tartalmazó kartelszerződés nem lett kellő időben bemutatva. A kartelszerződést utóbb a választott bírósági per megindítása után, de ítélethezatal előtt a kereskedelemügyi miniszter felhívására bemutatták. A bíróság feladata volt tehát, hogy a választott bírósági funkció jogossága felett döntsön. (Nyomatékosan kell hangsúlyoznunk, hogy e tényállás nem azonos, az előbbi fejtegetések alapjául vett esettel.)

Az ítélet a választott bíróság ítéletét megsemmisíti, mert a bemutatás elmulasztása folytán a megállapodás érvényét veszítette, amin nem változtat az, hogy a kereskedelmi miniszter felhívására az egyik karteltag a szerződést utóbb bemutatta. Az

indokolás egész okfejtése a választott bírósági ítélet érvényességének szemszögéből indul ki és ép azért a mi problémánkra megnyugtató feleletet nem nyújt. Az ítélet ugyanis nem disztíngvál, mert lehet a konkrét választott bírósági működés és ítélet a karteltörvénybe ütköző és ezért érvénytelen, de viszont maga a kartelmegállapodás — újabb tények következtében — érvényes.

Dr. Grossmann László.

Helyreigazítás, Lapunk márciusi számában a Hiteljogi bírói gyakorlat c. cikkbe a 172. oldalon, 3. bek.-be félrevezető hiba csúszott be. A 3. bek. első mondata helyesen így hangzik: „A P. H. T.-ba felvett 844. sz. határozat rendelkezése nem zárja ki, hogy az igazgatóság vagy az ezáltal alapszabályszerűen megbízott intézőbizottság kössön szolgálati szerződést és kössön ki ennek keretében díjazást (L. C. II. 2999/1930. sz. hat.); nem köthet azonban szerződést saját igazgatósági tagjával, különösen ennek igazgatósági tagsági minőségéből folyó rendes működési körére vonatkozólag.”

OSZTRAK JOGI SZEMLE.

Valuta tartozások és aranyklauzula a bécsi Legfelsőbb Törvényszék döntései szerint.

Irta: *Dr. Maurus Deutsch*, bécsi ügyvéd.

A „Polgári Jog” ez évi első számának „Osztrák jogi szemléjében” alsóbírósági ítéleteket ismertettem, melyek a külföldi pénznemben fennálló tartozások és az osztrák devizarendelkezések kérdésével foglalkoznak. Most a „Rechtssprechung” ez évi második számában a bécsi Legfelsőbb Törvényszék öt döntése jelent meg, amelyek úgy jogászai, mint gazdasági körökben nagy feltűnést keltettek és a napisajtót is állandóan foglalkoztatják. Ezek a döntések lényegében a következő eredményhez jutnak.

1. Egy *nem effektív* valutatartozást is, amelyik belföldön fizetendő, ha a teljesítés sillingben történik, a külföldi valuta „értéke” és nem az Osztrák Nemzeti Bank jegyzése szerint kell kiegyenlíteni. A törvényszék abból a megfontolásból jut ehhez az eredményhez, hogy az osztrák devizarendelkezések a harmadik devizarendelet 7. §-ának ki-